

Stand van zaken notitie Onderwijshuisvesting Lingewaard 2017

F.R. Koeman

14 december 2017 | 1

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Juridisch / Financieel kader	3
* gemeente	
* schoolbesturen	
* kinderopvang	
Uitgangssituatie onderwijshuisvesting gemeente Lingewaard	4
* Transitieatlas onderwijs	
* scholenbestand	
- basisscholen	
- speciaal basisonderwijs	
- voortgezet onderwijs	
Spreidingbasisscholen	6
Relevante ontwikkelingen	6
* overdracht buitenonderhoud voor primair onderwijs	
* renovatie/nieuwbouw	
* wettelijke basis voor het huisvestingsplan	
* wet Harmonisatie Kinderopvang	
* Passend Onderwijs	
Vervolg traject	7
Bijlagen	
* Transitieatlas Onderwijs	
Leerlingenprognoses gemeente Lingewaard 2017-2035	

INLEIDING

De afgelopen jaren is er het nodige veranderd in de onderwijshuisvesting, zowel voor de gemeente als voor de schoolbesturen.

De invoering van Passend Onderwijs en de overheveling van het buitenonderhoud hebben gevolgen voor de onderwijshuisvesting.

Ook voor de komende jaren is de verwachting dat er nog het nodige zal veranderen zoals b.v. het vervroegen van de leerplicht, het uitbreiden van het bewegingsonderwijs en het opstellen van het Huisvestingsplan als een wettelijke verplichting.

Daarnaast hebben we de afgelopen jaren geconstateerd dat het aantal leerlingen is afgenomen. Uit de leerlingenprognoses blijkt dat er rekening moet worden gehouden met een verdere daling van de leerlingenaantallen.

Tevens is te constateren dat schoolgebouwen, net als veel andere gebouwen wel voldoen aan de kwaliteitseisen zoals die van toepassing waren ten tijde van de realisatie van de gebouwen, maar dat dit niet de eisen zijn die tegenwoordig in het kader van duurzaamheid, onderwijskundige ontwikkelingen en binnenklimaat aan schoolgebouwen gesteld kunnen worden.

Tevens maken, in steeds meer gevallen, ook voor- en buitenschoolse voorzieningen gebruik van de gebouwen waardoor er meer partijen direct bij de huisvesting en de exploitatie betrokken zijn.

Steeds vaker wordt de wens geuit om te komen tot een samenhangende visie op de onderwijshuisvesting. Dit in relatie tot de hierboven aangegeven maatschappelijke ontwikkelingen en de integrale afstemming van huisvesting tussen de verschillende partijen met verschillende verantwoordelijkheden.

Deze notitie geeft vooral inzicht in de huidige stand van zaken van de onderwijsgebouwen en er wordt een doorkijk gegeven naar te verwachten ontwikkelingen.

Zeker nu uit de Transitieatlas onderwijs blijkt dat de huidige schoolgebouwen nog zeker 20 jaar nodig zijn, is het moment daar om samen met de schoolbesturen en de andere betrokken partners te onderzoeken hoe de gebouwen toekomstbestendig te maken. Dit betreft zowel de onderwijskundige functionaliteit (o.a. de ontwikkeling van de doorgaande leerlijnen voor 0-12 jaar), de verduurzaming van de gebouwen, Het (mede)gebruik, de klimaatbeheersing, als de exploitatie van de gebouwen.

Nadat u kennis heeft genomen van deze notitie zal, via het in het raadsvoorstel aangegeven procesvoorstel, de verdere uitwerking plaatsvinden door samen met de schoolbesturen een Integraal Huisvestings Plan op te stellen. Dit IHP zal t.z.t. aan uw raad ter vaststelling worden voorgelegd.

In het IHP zal ook de relatie worden gelegd met het gemeentelijk vastgoed.

JURIDISCH / FINANCIËEL KADER

Gemeente

De gemeentelijke zorgplicht is verankerd in de Wet op het Primair Onderwijs, de Wet op het Voortgezet Onderwijs en de Wet op de Expertise Centra.

Deze wetten geven aan dat de gemeente moet zorgdragen voor voldoende voorzieningen in de huisvesting op haar grondgebied en dient te voorzien in adequate huisvesting voor het primair, (voortgezet) speciaal en het voortgezet onderwijs. Deze zorgplicht betekent dat de gemeente de scholen huisvesting verschafft wat minimaal inhoudt dat:

- * Alle leerlingen een dak boven het hoofd wordt geboden, in door de gemeente beschikbaar gestelde schoolgebouwen. Het Bouwbesluit geeft de minimale wettelijke kwaliteitseisen aan.
- * Eerste aanschaf onderwijsleerpakket en meubilair.
- * Herstel van constructiefouten, herstel en vervanging in verband met schade aan schoolgebouwen, onderwijsleerpakket en meubilair die is ontstaan door bijzondere omstandigheden.

De gemeente heeft wettelijk ook de verplichting om er zorg voor te dragen dat er voldoende gymnastiekaccommodaties beschikbaar zijn voor het onderwijs.

Deze wettelijke verantwoordelijkheid is genormeerd- en procedureel uitgewerkt in de Verordening Huisvesting Onderwijs gemeente Lingewaard 2015.

Schoolbesturen.

Schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de exploitatie van de schoolgebouwen inclusief het dagelijks en groot onderhoud van de schoolgebouwen. Een uitzondering hierop is het groot onderhoud voor de gymlokalen. Hiervoor ligt de verantwoordelijkheid bij de gemeente. Voor deze uitzondering is mede gekozen omdat gymlokalen in veel gevallen niet alleen door de scholen worden gebruikt maar ook door verenigingen e.d. Dit neemt niet weg dat het vooral voor schoolbesturen die in pandige gymlokalen beheren die minder dan 26 klokuur per week worden gebruikt lastig is om tot een sluitende exploitatie te komen.

Vanuit dat gegeven is het belangrijk dat er bij de verdere uitwerking een relatie wordt gelegd met het gemeentelijk vastgoed.

Schoolbesturen mogen wettelijk geen investering in stenen doen maar kunnen wel investeren in duurzaamheidsmaatregelen en interne aanpassingen in de gebouwen. Investerings in duurzaamheid kunnen ook onderdeel zijn van een renovatie of van nieuwbouw.

Kinderopvang.

In de gemeente hebben veel scholen de stap van solitaire school naar een Integraal Kindcentrum gemaakt. Dit betekent dat naast de scholen in een aantal gevallen kinderopvangvoorzieningen, dit zijn commerciële partijen, gebruik maken van de onderwijsgebouwen dan wel een gebouwgedeelte huren van de gemeente. De samenwerking tussen deze partijen wordt steeds intensiever hetgeen ook aanpassingen van de gebouwen tot gevolg kan hebben.

Zeker waar het kinderopvangvoorzieningen in gemeentelijke gebouwen zijn ondergebracht is bij de opstelling van een IHP (Integraal Huisvestings Plan) afstemming met vastgoed van essentieel belang.

UITGANGSSITUATIE ONDERWIJSHUISVESTING GEMEENTE LINGEWAARD

➤ Transitieatlas onderwijs.

Samen met de gemeente Overbetuwe is geconstateerd dat er sprake is van afnemende leerlingenaantallen. Dit wordt nog eens bevestigd door de opgestelde leerlingen prognose voor de gemeente Lingewaard.

Met het opstellen van de Transitieatlas Onderwijs in 2017 (waarvoor de middelen door het Rijk beschikbaar zijn gesteld) zijn op basis van de leerlingenprognoses voor verschillende scenario's, doorgerekend wat de mogelijke consequenties voor de scholen zijn. Na een interactief proces met alle betrokken partijen is een belangrijke uitkomst dat voor de instandhouding van de scholen kan worden uitgegaan van de landelijke opheffingsnorm van 124 leerlingen voor de gemeente Lingewaard (vanaf 2018).

Op basis van de opgestelde leerlingenprognoses blijkt dat in Lingewaard alle huidige basisscholen in stand kunnen blijven. Eén van de huidige 14 basisscholen kan in de komende 10 tot 15 jaar in de problemen komen omdat die onder de opheffingsnorm kan komen. Het is dan mede aan het bestuur of men die school wel of niet onder de wettelijke opheffingsnorm in stand wil en kan houden.

Positief is dat uit de Transitieatlas blijkt dat de scholen in de kleinere kernen boven de opheffingsnorm blijven en de komende 20 jaar hun bestaansrecht houden.

Dat het huidige basisscholenbestand ook voor een langere termijn in stand kan blijven heeft 2 belangrijke redenen t.w.:

- de kleine scholen die we in de gemeente hadden t.w. de Zilverzwaan, het Tweespan, Merlijn en Mikado zijn inmiddels gefuseerd met een andere basisschool of opgeheven;
- de gemeente Lingewaard heeft t.o.v .het landelijk gemiddelde en de gemeentelijke opheffingsnorm van 124 leerlingen, relatief grote scholen die qua leerlingenafname wel een stootje kunnen hebben.

De constatering dat alle basisscholen in stand kunnen worden gehouden is een belangrijk gegeven voor toekomstige investeringen in de onderwijshuisvesting.

➤ Scholenbestand.

Basisonderwijs.

Na de opheffing en fusies van een aantal kleine basisscholen zijn er momenteel 14 basisscholen die zijn gehuisvest in 19 gebouwen.

Van de 14 basisscholen wordt op 9 scholen katholiek onderwijs aangeboden. Er zijn 2 Protestants Christelijke

scholen, 2 openbare scholen en 1 school op Algemeen Bijzondere grondslag.

De meeste scholen geven les op basis van het leerstofjaarklassensysteem of een afgeleide daarvan.

Op 2 scholen wordt Dalton onderwijs aangeboden en op 2 scholen wordt lesgegeven op basis van Jenaplan.

Het betreft de onderstaande basisscholen:

School	Adres	Stichtingsjaar gebouw
IKC de Abacus	Van Voorststraat 21 Huissen	1960
IKC de Boemerang	Plaza 123 Huissen	2010
IKC Het Drieluik	Ot en Sienpad 3 Huissen	1976
IKC Het Holthuis	Ot en Sienpad 9 Huissen	1981
IKC het Sterrenbos	Van Wijkstraat 16 Huissen	1975
IKC Donatushof	Flierenhofstraat 34 Bemmelen	1960
De Borgwal	Het Hoog 20 Bemmelen	1984
IKC De Regenboog	Bloemenstraat 2 Bemmelen	2002
IKC Pius X	Cuperstraat 7 Bemmelen	1954
IKC de Tichelaar	Nijmeegsestraat 1 Gendt	1950
IKC Vonkenmorgen	Schoolstraat 1 Gendt	1961
IKC Vonkenmorgen	Nijmeegsestraat	1950
IKC De Doornick	Blauwe Hoek Doornenburg	1972
Marang	Wilhelminastraat 2 Angeren	1960
IKC de Wieling	Kolkweg 5 Haalderen	1969

In Lingewaard hebben we, net als overigens heel veel andere gemeenten, als we uitgaan van de stichtingsjaren van de gebouwen, een relatief oud scholenbestand. Dit betekent overigens niet dat er na de bouw niets meer is gebeurd. De meeste scholen zijn in de loop der jaren uitgebreid en/of verbouwd. Bij een aantal gebouwen heeft er uitbreiding plaatsgevonden om IKC vorming mogelijk te maken.

Dit alles heeft plaatsgevonden vanuit de gemeentelijke verantwoordelijkheid om te voorzien in voldoende huisvestingscapaciteit. Bij een aantal scholen zijn ook noodlokalen geplaatst. Bij het op te stellen Integraal Huisvestings Plan (IHP) zal zeker worden bezien hoe het aantal tijdelijke lokalen zoveel mogelijk kan worden beperkt.

Speciaal basisonderwijs

In Lingewaard is 1 school voor speciaal basisonderwijs t.w. de Vlinderboom in Bemmelen. De school heeft in de loop der jaren altijd rond de 200 leerlingen gehad. Sinds een paar jaar heeft de school een (onderbouw)dependance in Elst.

School	Adres	Stichtingsjaar
De Vlinderboom	Dorpsstraat 10 Bemmelen	1954

Ook dit schoolgebouw is in de afgelopen jaren verbouwd en uitgebreid. Uit de leerlingenprognoses blijkt dat ook deze school voor de komende 20 jaar in stand kan worden gehouden. De school heeft een regionale functie.

Voortgezet Onderwijs.

In Lingewaard zijn 4 scholen voor Voortgezet Onderwijs t.w. 3 vestigingen van het OBC in Huissen en Bemmelen en het PRO college (school voor Praktijkonderwijs) in Bemmelen.

School	Adres	Stichtingsjaar
OBC Huissen	Julianastraat 17 Huissen	1968
OBC Heister	De Heister 1 Bemmelen	1983
OBC	't Drieske 4 Bemmelen	2007
PRO college	Sportlaan 1K Bemmelen	2005

Uit de leerlingenprognoses blijkt dat de vestigingen van het OBC te maken krijgen met leerlingendaling.

Het schoolgebouw in Huissen is in de afgelopen jaren in 2 fasen verbouwd en deels gerenoveerd. Vooral nog is er geen reden om aan te nemen dat dit op korte termijn sluiting van 1 van de gebouwen tot gevolg zal hebben. Wel zullen op korte termijn een aantal van de bij de vestiging aan de Heister aanwezige tijdelijke leslokalen niet meer nodig zijn. Het PRO college is gevestigd in een semipermanent gebouw. Door groei van het aantal leerlingen in de afgelopen jaren is uitbreiding van het gebouw noodzakelijk. De eerste gesprekken hierover hebben inmiddels plaatsgevonden.

SPREIDING BASISSCHOLEN

De basisscholen in de gemeente zijn goed verdeeld over de verschillende kernen. Door de afname van de leerlingenaantallen heeft hier een natuurlijke selectie plaatsgevonden. In alle kernen (behalve Ressen) is tenminste 1 basisschool gevestigd en in de grotere kernen zijn er 2 of meer basisscholen. Dit betekent dat zeker in de grotere kernen ouders de keuze hebben uit verschillende basisscholen voor hun kinderen. Uit de leerlingenprognoses en de opgestelde Transitieatlas blijkt dat het huidige basisscholenbestand ook op de langere termijn levensvatbaar is.

Voor de meeste leerlingen is in de gemeente een (basis)school beschikbaar binnen de afstanden zoals die zijn opgenomen in gemeente Verordening huisvesting Onderwijs gemeente Lingewaard 2015.

RELEVANTE ONTWIKKELINGEN

Binnen de onderwijshuisvesting is er met een zekere regelmaat sprake van wijzigingen waar alle betrokken partijen op moeten reageren en zich moeten aanpassen.

Onderstaand een aantal ontwikkelingen zoals die nu aan de orde zijn.

➤ Overdracht buitenonderhoud voor primair onderwijs.

Op 1-1-2015 is voor het primair onderwijs de verantwoordelijkheid voor het buitenonderhoud van de schoolgebouwen wettelijk overgedragen van de gemeente naar de schoolbesturen. Dit betrof een zgn. "koude" overdracht. De schoolbesturen hebben noch van het Rijk noch van de gemeente een "bruidsschat" meegekregen om het buitenonderhoud vorm te geven. Wel is de vergoeding die schoolbesturen van het Rijk voor de exploitatie ontvangen vanaf 1-1-2015 opgehoogd voor het buitenonderhoud. In de praktijk betekende dit dat schoolbesturen pas per 1-1-2015 konden gaan reserveren voor hun groot onderhoud.

Bij deze overdracht is, in opdracht van de gemeente, een zgn. NEN 2767 conditiemeting opgesteld voor alle schoolgebouwen. Voor bouwkundige elementen met een score 5 of 6 (slecht tot zeer slecht) heeft voor rekening van de gemeente vervanging plaatsgevonden.

➤ Renovatie/vernieuwbouw

Renovatie van schoolgebouwen is nu in de wetgeving niet benoemd als een "onderwijs huisvestingsvoorziening" waar de gemeente verantwoordelijk voor is. Hierover is landelijk veel discussie.

De VNG, PO-raad en VO-raad hebben d.m.v. het advies van de Commissie Nijpels aan het Rijk voorgesteld hoe renovatie van onderwijsgebouwen financieel en juridisch beter kan worden geregeld. Ook heeft deze commissie geadviseerd om de bij de gemeenten vrijvallende huisvestingslasten voor de onderwijshuisvesting beschikbaar te houden. Met name voor gemeenten, zoals Lingewaard, met relatief veel oude schoolgebouwen waarvan de financiële afschrijvingstermijn afloopt, is dit van belang.

Door renovatie kan de technische levensduur van een gebouw aanzienlijk worden verlengd, in veel gevallen kan de onderwijskundige functionaliteit van een gebouw worden verbeterd en kunnen duurzaamheidsmaatregelen worden getroffen die een positief effect hebben op de, veelal erg onder druk staande, exploitatie van schoolgebouwen.

Renovatie wordt, in de voorstellen van de commissie Nijpels, een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en schoolbesturen.

In Lingewaard is het project revitalisering van het scholencomplex aan het Ot en Sienpad in de Zilverkamp in Huissen daar een mooi voorbeeld van. In dat project werken gemeente, 2 schoolbesturen, de VGGM (consultatiebureau) en 2 kinderopvangorganisaties samen.

➤ Wettelijke basis voor het Huisvestingsplan

Door de VNG, PO-raad en VO-raad is voorgesteld het Huisvestingsplan een wettelijke basis te geven.

Nu is dit, in verschillende vormen, vaak een document dat gemeente en schoolbesturen samen opstellen om de problematiek rond de huisvesting van onderwijsvoorzieningen goed in beeld te brengen en in uitzonderlijke gevallen ook concreet (financiële) afspraken te maken over de onderwijshuisvesting.

Als het Huisvestingsplan een wettelijke basis krijgt ontstaat er voor de gemeenten de verplichting om in samenspraak met de schoolbesturen een IHP op te stellen voor tenminste 15 jaar. Dit IHP is in combinatie met de Meerjaren Onderhoudsplanung van de scholen de basis voor een langjarige planning van investeringen in onderhoud, renovatie en nieuwbouw maar ook sluiting en sloop, met de diversiteit van het onderwijs en de demografische ontwikkelingen als uitgangspunt. Met het opstellen van de Transitieatlas hebben we in Lingewaard al een belangrijke stap gezet. In Lingewaard zullen we in 2018 in overleg met de onderwijspartners een IHP opstellen.

➤ Wet Harmonisatie Kinderopvang

Per 1 januari 2018 is de Wet Harmonisatie Kinderopvang en Peuterspeelzaalwerk van kracht. Met deze wet is de financiële toegankelijkheid van peuterspeelzaalwerk en kinderopvang voor werkende ouders gelijkgeschakeld. Werkende ouders hebben recht op kinderopvang toeslag voor de opvang in een (voormalige) peuterspeelzaal. Met deze wet zijn ook de kwaliteitseisen die gesteld worden aan kinderopvang en peuterspeelzaalwerk gelijkgetrokken. Dit is ook voor de huisvesting, waar nu in alle gevallen sprake is van een commerciële kinderopvang partij, van belang. Zeker omdat bijna alle basisscholen werken als een Integraal Kind Centrum waar de kinderopvang integraal onderdeel van uitmaakt.

Een belangrijke hobbel bij het verder invullen van de IKC's is dat onderwijs publiek gefinancierd wordt en kinderopvang privaat. Dit vraagt specifieke aandacht maar is, zoals de praktijk in onze gemeente heeft uitgewezen, door met elkaar oplossingsgericht te denken, oplosbaar.

➤ Passend Onderwijs

De invoering van Passend Onderwijs heeft een andere toestroom van leerlingen binnen het basisonderwijs tot gevolg. Het is mogelijk dat hierdoor schoolgebouwen aangepast moeten worden.

VERVOLGTRAJECT

In dit document is een beschrijving gegeven van o.a. de kaders, (gezamenlijke) verantwoordelijkheden, toekomstverwachting en de huidige- en toekomstige beperkingen in de onderwijshuisvesting.

In Lingewaard hebben er in de afgelopen jaren diverse uitbreidingen en aanpassingen aan schoolgebouwen/IKC's plaatsgevonden.

De Transitieatlas onderwijs geeft aan dat de schoolgebouwen die nu in gebruik zijn nog voor een lange periode nodig zijn.

Om het huidige scholenbestand toekomstbestendig te maken zal er in 2018 samen met de onderwijspartners een Integraal Huisvestings Plan worden opgesteld. In dat IHP wordt naast de bouwkundige staat van de gebouwen ook gekeken naar de onderwijskundige functionaliteit/flexibiliteit van de gebouwen, de exploitatie en de verduurzaming van de gebouwen en de wijze waarop de gevolgen van de dalende leerlingenaantallen kunnen worden opgevangen.

Bijlagen:

- ❖ Transitieatlas Onderwijs
- ❖ Leerlingenprognoses gemeente Lingewaard 2017-2035

Naam opsteller	F.R. Koeman	Datum vaststelling	19 december 2017
Team	Projectrealisatie	Vastgesteld door	
Datum en versie	14 december 2017 en 1	Eventueel publicatiedatum	
		Zaaknummer	45506

Gemeente Lingewaard
Kinkelenburglaan 6
6681 BJ Bommel
(026) 326 01 11

www.lingewaard.nl